

Закон за изменување и дополнување на Законот за Народниот правобранител

Член 1

Во Законот за Народниот правобранител („Службен весник на Република Македонија“ број 60/2003 и 114/2009), членот 1 се менува и гласи:

„Со овој закон се уредуваат надлежноста, начинот на работа, како и условите за избор и разрешување на Народниот правобранител.“

Член 2

Во член 2, во ставот (1) по зборовите „кој ги“ се додаваат зборовите „промовира и“, по зборовите „државната управа,“ се додаваат зборовите „од органите на единиците на локалната самоуправа,“, а точката на крајот се заменува со запирка и се додаваат зборовите: „како и врши и други работи утврдени со друг закон.“

По став (1) се додаваат три нови става (2) и (3) и (4) кои гласат:

„Со цел промовирање на човековите права и слободи Народниот правобранител ја следи состојбата на почитување на човековите права и укажува на потребата од нивна заштита, спроведува соодветни истражувања, организира едукативни активности, навремено и редовно ја информира јавноста, соработува со граѓанскиот сектор, меѓународните организации и академската јавност, како и дава иницијативи за усогласување на правната регулатива со меѓународните и регионалните стандарди за човековите права.

Промоцијата на човековите права може да се спроведува преку јавниот радиодифузен сервис кој е должен при производството и обезбедувањето на радио и телевизиски програми да придонесува за почитување и промоција на основните човекови права и слободи, како и преку едукативно-промотивни настани со цел јакнење на свеста кај граѓаните и вработените во органите на државната управа и локалната власт.

Народниот правобранител врши превенција од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување преку спроведување на редовни и ненајавени посети на местата каде лицата се или може да бидат лишени од слобода.“

Член 3

Во член 3 во ставот 1 точката на крајот на реченицата се брише и се додаваат зборовите „и никој не смее да влијае на неговата работа и постапување при вршење на неговата функција“.

Член 4

Во член 5 по ставот 4 се додава нов став 5 кој гласи:

„Најдоцна три месеци пред истекот на мандатот на Народниот правобранител, Собранието на Република Македонија распишува оглас. По спроведениот оглас надлежната комисија утврдува предлог и го доставува до Собранието на Република Македонија. Најдоцна три месеци пред истекот на мандатот на замениците, Народниот правобранител распишува оглас. По спроведениот оглас, Народниот правобранител утврдува предлози, при што соодветно треба да бидат застапени двата пола и ги доставува до Собранието на Република Македонија”.

Ставот (5) станува став (6).

Член 5

Во член 6 во ставот 1 зборовите „во орган на државната управа” се бришат.

Ставот 2 се менува и гласи:

„За Заменик на Народниот правобранител може да биде избрано лице кое ги исполнува општите услови определени со закон за засновање на работен однос, има завршено високо образование со стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС односно завршен VII/1 степен образование од областа на правото, работно искуство од најмалку 7 години во областа на правото, чија активност е докажана во областа на заштитата и промоцијата на човековите права и ужива углед во вршењето на професијата, што се докажува со добиени оценки за работењето во професијата, релевантни препораки или признанија кои можат да се верификуваат.“

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Еден од Замениците на Народниот правобранител може да биде избрано лице кои ги исполнува општите услови определени со закон за засновање на работен однос, има завршено високо образование со стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС односно завршен VII/1 степен образование, работно искуство од најмалку 7 години, чија активност е докажана во областа на заштитата и промоцијата на човековите права и ужива углед во вршењето на професијата, што се докажува со добиени оценки за работењето во професијата, релевантни препораки или признанија кои можат да се верификуваат.“

Ставот 3 станува став 4.

Член 6

По член 8 се додава нов член 8-а кој гласи:

„Член 8-а

Народниот правобранител ја претставува институцијата, раководи и обезбедува законито и ефикасно вршење на работите и задачите.

Народниот правобранител донесува акти за кои е овластен, врши други работи од надлежност на институцијата во согласност со закон.

Народниот правобранител може да пренесе одредени негови овластувања на заменик на народниот правобранител или на раководно лице од Стручната служба. “

Член 7

Член 9 се менува и гласи:

„Функцијата Народен правобранител престанува ако:

- 1) тоа сам го бара;
- 2) е избран или именуван на друга јавна функција;
- 3) исполнува услови за старосна пензија;

Народниот правобранител се разрешува пред истекот на мандатот ако:

- 1) трајно ја загуби способноста за вршење на функцијата;
- 2) биде осуден за кривично дело на безусловна казна затвор од најмалку шест месеци.“

Член 8

Во членот 11 по зборот „заради“ се додаваат зборовите „промоција и“, а зборот „или“ се заменува со зборот „и“.

Член 9

Членот 11-а се менува и гласи:

„Народниот правобранител презема активности со цел промовирање на човековите слободи и права, кои може да се спроведат преку соодветни истражувања од доменот на човековите слободи и права, кампањи и различни форми за јакнење на свеста и едукацијата кај пошироката јавност, како и заеднички промотивни активности во соработка со граѓанскиот сектор, меѓународните организации и академската јавност.“

Член 10

По членот 11-а се додава нов член 11-б кој гласи:

„Член 11-б

Народниот правобранител врши превенција и обезбедува посебна заштита на правата на децата и лицата со попреченост, превенција и заштита од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување во местата каде лицата се или можат да бидат лишени од слобода, како и превенција и посебна заштита на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците во органите на државната власт, органите на единиците на локалната самоуправа и јавните установи и служби“.

Член 11

Во член 12 во ставот 1 по зборовите „судски постапки“ се става записка и се додаваат зборовите „почитување на принципот за судење во разумен рок“, а зборот „или“ се заменува со зборот „и“.

По став 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„Заради заштита на човековите слободи и права кога странката или Народниот правобранител бара, судот му овозможува на Народниот правобранител да дејствува како пријател на судот (amicus curiae).

Во ставот 2 кој станува став 3, зборовите „став 1“ се заменуваат со зборовите „ставовите 1 и 2.“

Член 12

Во член 20 став 1 во алинеја 7 зборовите „став 1“ се заменуваат со зборовите „ставовите 1 и 2.“

Член 13

Во член 21 по ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„За покренување на постапката Народниот правобранител го известува подносителот на преставката или другото лице кое во име на оштетениот ја доставил претставката, во рок од 15 дена од денот на покренувањето на преставката.“

Ставот 3 кој станува став 4 се менува и гласи:

„Кога Народниот правобранител покренува постапка по сопствена иницијатива за повреда на уставните и законските права на поголем број граѓани, малолетни, немоќни, лица со попреченост, лица со одземена деловна способност, како и лица кои се изложени на тортура и друг вид на свирепо, нечовечко или понижувачко постапување или казнување во органите, организациите и установите во кои слободата на движење е или може да биде ограничена, не е потребна согласност од ставот 2 на овој член.“

Член 14

Во член 24 став 1 во алинејата 2 „точката и запирка“ се заменува со запирка и се додаваат зборовите „како и да обезбеди материјални и вербални докази.“

Во алинејата 4 по сврзникот „и“ се додаваат зборовите „вешти лица и“.

Во ставот 4 зборовите ставот 2 се заменуваат со зборовите „ставовите 1 и 2“.

Член 15

Во член 25 по ставот 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„Владата на Република Македонија по приемот на посебниот извештај за попречувањето на работата на Народниот правобранител расправа и зазема став со предлог-мерки, а за преземените мерки го известува Народниот правобранител во рокот утврден во посебниот извештај.“

Член 16

Во член 28 во став 1 зборовите „на органите од член 2 на овој закон“ се бришат, а по зборовите „од членот 2“ се додаваат зборовите „и членот 12 став 1“.

Во ставот 2 по зборот „од членот 2“ се додаваат зборовите „ и членот 12 став 1“.

Член 17

Во член 30 во став 1 „точката“ на крајот на реченицата се заменува со „запирка“ и се додаваат зборовите „како и за ратификација на меѓународни договори и конвенции кои се однесуваат на прашањата за заштита и унапредување на човековите слободи и права.“

Член 18

По членот 30 се додаваат два нови члена 30-а и 30-б кои гласат:

„Член 30-а

Во случаи на повреда на уставните и законските права на поголем број граѓани, малолетни лица и лица со попреченост, Народниот правобранител може да поднесе барање до Постојаната Анкетна Комисија за заштита на слободите и правата на граѓанинот во Собранието на Република Македонија за испитување на случаите и преземање на мерки.

Член 30-б

Кога Народниот правобранител со цел заштита на човековите слободи и права дејствува како пријател на судот во тоа својство:

- учествува во сите фази на постапката, со право да биде информиран за закажаните судски рочишта, да му биде овозможен увид во списи и активно да учествува во постапката, со право да бара и даде предлози и мислења.
- судот ги зема предвид неговите барања и предлози, препораки или укажувања дадени до органите над кои надлежно постапува за постапките што се водени пред Народниот правобранител.“

Член 19

Членот 31 ставот 1 се менува и гласи:

„Народниот правобранител посебно внимание посветува на заштитата на уставните и законските права на лицата лишени од слобода.“

Ставот 2 се брише.

Ставот 3 кој станува став 2 се менува и гласи:

„Со цел заштита на лицата лишени од слобода Народниот правобранител може во секое време без најава и одобрение да изврши увид и да разговара со лицата сместени во овие места без присуство на службени лица вработени во установата.“

Ставот 4 станува став 3.

Член 20

Членот 31-а се менува и гласи:

„Народниот правобранител - Национален превентивен механизам во вршењето на превенцијата од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување има надлежност редовно да го испитува постапувањето кон лицата лишени од слобода, да дава препораки на релевантните органи со цел подобрување на постапувањето и условите во местата на лишување од слобода, како и да предлага измени и дополнување на законски прописи.

Народниот правобранител - Национален превентивен механизам, за реализација на активностите од ставот 1 на овој член врши редовни и последователни посети во местата каде лицата се или можат да бидат лишени од слобода. Лишување од слобода значи било која форма на притвор или затворање, или задржување на лица во јавни или приватни капацитети во кои на лицето не му е дозволено своеволно да ги напушти, а по наредба на судски, административен или друг орган.

Народниот правобранител - Национален превентивен механизам има непречен пристап до сите места на лишување од слобода и нивните објекти, пристап до сите информации што се однесуваат на бројот на лица лишени од слобода, како и до бројот на места и нивни локации, пристап до сите информации кои се однесуваат на постапувањето со лицата како и на условите на нивното лишување од слобода, како и можност за разговор без надзор со лицата лишени од слобода, лично или со преведувач, ако тоа се смета за неопходно.

За спроведените посети Народниот правобранител - Национален превентивен механизам изготвува Годишен извештај кој јавно го објавува.

За начинот на остварувањето на посетите од ставот 2 на овој член Народниот правобранител донесува општ акт.“

Член 21

Членот 31-б се менува и гласи:

„Раководните службеници и овластените службени лица во органите, организациите и установите во кои лицата се лишуваат од слобода, се должни на Народниот правобранител – Национален превентивен механизам да му овозможат непречен пристап до документите и информациите од член 31-а став 3 од овој закон кои се однесуваат на лицата лишени од слобода, како и непречен пристап до местата на лишување од слобода и нивните објекти од член 31-а став 3 од овој закон.

Раководните службени лица и овластените службени лица во органите, организациите и установите во кои лицата се лишуваат од слобода, се должни да ги испитаат укажувањата и препораките на Народниот правобранител – Национален превентивен механизам и да го известат најдоцна во рок од 30 дена сметано од денот на приемот на посебниот извештај за можни мерки на примена.“

Член 22

Во член 32 во воведната реченица по зборовите „членот 2“ се додаваат зборовите „и членот 12 став 1.“

Во алинејата 3 по зборот „дисциплинска“ се додаваат и зборовите „или прекршочна.“

Во алинејата 4 точката на крајот од реченицата се заменува со запирка и се додаваат зборовите „против службено односно одговорно лице, како и активно да учествува во постапката со право да даде предлози и мислења.“

Член 23

Во член 33 во алинеите 1 и 2 по зборовите „на управниот“ се додаваат зборовите „или друг.“

Во ставот 2 по зборот „управниот“ се додаваат зборовите „или друг.“

Член 24

Во член 34 став 1 по зборовите „членот 2“ се додаваат зборовите „и членот 12 став 1.“

Во ставот 2 по зборовите „членот 2“ се додаваат зборовите „и членот 12 став 1.“

По ставот 2 се додава став 3 кој гласи:

„Владата на Република Македонија, по приемот на посебниот извештај за непочитување и неспроведување на неговите барања, предлози, мислења, препораки или укажувања, е Влада расправа и зазема став со предлог- мерки, а за преземените мерки го известува Народниот правобранител во рокот утврден во посебниот извештај.“

Став 3 станува став 4.

Член 25

Членот 34-а се менува и гласи:

„Глоба во износ од 1000 до 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на раководното службено лице и овластено службено лице во органите од членот 2 на овој закон кое нема да постапи согласно со одредбите од членовите 24 став (1) алинеја 1, 2 и 3 и став (2), 31-б став (2) и член 34 став (1) на овој Закон.

Глоба во износ од 1500 до 2000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на функционерот кој раководи со органите од членот 2 на овој закон кој нема да постапи согласно со одредбите од членовите 24 став (1) алинеја 1, 2 и 3 и став (2), 31-б став (2) и член 34 став (1) на овој Закон.

Прекршочната постапка за прекршоците од ставовите 1 и 2 на овој член ја води и прекршочни санкции изрекува надлежен суд“.

Член 26

Во членот 35 по ставот 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„Народниот правобранител ќе констатира дека постапката е завршена и за тоа ќе го известува подносителот на претставката и во случај кога се преземени сите мерки и дејства согласно надлежноста утврдена со овој закон.“

Член 27

Во член 36 став 1 се менува и гласи:

„За својата работа, како и за степенот на обезбедувањето почитување, унапредување и заштита на уставните и законските права на граѓаните, почитувањето на начелата на недискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците од страна на органите од членот 2 на овој закон, Народниот правобранител го информира Собранието на Република Македонија со годишен извештај.“

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Собранието на Република Македонија по разгледувањето на извештајот од став (2), на овој член констатира дека за својата работа како и за степенот на обезбедување, почитување, унапредување и заштита на човековите слободи и права Народниот правобранител го информирал и истиот го доставува до Владата на надлежно постапување“.

Став 3 станува став 4.

Член 28

Во член 42 став 1 во алинеја 2 сврзникот „и“ се заменува со запирка и се додаваат зборовите „како и на автопатите, површините наменети за паркирање на централно и локално ниво.“

По став 1 се додава нов став 2 кој гласи:

„Органите, другите субјекти и претпријатијата од член 2 на овој Закон се должни без одлагање на народниот правобранител и на замениците на народниот правобранител да им го обезбедат остварувањето на посебните права од овој член.“

Член 29

Во членот 45 ставот 2 се менува и гласи:

„Народниот правобранител - Национален превентивен механизам формира тим за превенција од тортура и друг вид на сурово, нечовечно или понижувачко постапување или казнување.

По ставот 2 се додава нов став 3 кој гласи:

„Народниот правобранител формира посебно одделение за следење на состојбите и заштита на правата на децата како и на лицата со попреченост и посебно одделение за следење на состојбите и заштита од дискриминација и соодветна и правична застапеност на припадниците на заедниците.“

Став (3) станува став (4).

Член 30

Членот 48 се менува и гласи:

„Средствата за работа на Народниот правобранител, како и Народниот правобранител – Национален превентивен механизам се обезбедуваат од Буџетот на Република Македонија.

Народниот правобранител предлог пресметката за буџетот ја доставува до Министерство за финансии со кое го усогласува разделот на Буџетот на Република Македонија наменет за него, а доколку не се постигне согласност Народниот правобранител изготвува извештај и го доставува до Владата.

На седница на Владата на која се расправа за утврдување на предлог пресметката за буџетот на Народниот правобранител, задолжително присуствува Народниот правобранител.

На седници на собраниските комисии на кои се разгледува Предлог Пресметката на Буџетот на Народен правобранител - во прво читање задолжително присуствува Народниот правобранител и може да предложи амандмани на овластениот предлагач.

Средствата за работа на Националниот превентивен механизам треба да бидат утврдени во буџетот на Народниот правобранител како посебна буџетска подпрограма.

На седницата на Собранието на Република Македонија на која се расправа за Буџетот на Република Македонија задолжително присуствува Народниот правобранител, кој ја образложува предлог пресметката на Буџетот наменет за Народниот правобранител. Собранието на Република Македонија посебно гласа за разделот на Буџетот на Република Македонија наменет за Народниот правобранител.

Со користењето, распределбата и намената на средствата за работа обезбедени во разделот на Буџетот на Република Македонија наменет за Народен правобранител, Народниот правобранител располага самостојно.”

Член 31

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за Народниот правобранител.

Член 32

Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 33

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во “Службен весник на Република Македонија“, а ќе отпочне да се применува по шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.